

Ontdek IJsselmonde!

Les 3b - Het waterschap

Wat doen de waterschappen

We zetten de taken eens op een rijtje.

1 - Zorgen voor de dijken en de duinen

Ongeveer een kwart van ons land ligt onder de zeespiegel en bijna 60% van ons land zou veel wateroverlast hebben als we geen waterkeringen zouden hebben. Waterkeringen zijn duinen en dijken, soms stuwen, keringen of kades.

De waterkeringen beschermen ons tegen overstromingen. Kijk maar eens naar het plaatje hieronder. Daar zie je in blauw de gebieden waar wateroverlast kan optreden. Hoe blauwer, hoe erger. Je hebt dit kaartje misschien al gezien bij de vorige les.

Als er ergens een dijk doorbreekt, lopen polders onder water. In een polder kunnen huizen, een dorp, een industriegebied of een hele stad staan. We hebben in Nederland ongeveer 3000 polders, grote en kleine. Die willen we beschermen, want daar wonen mensen, graast vee en heeft alles wat we hebben aangelegd heel veel geld gekost. Ons land heeft nu ongeveer 18.000 kilometer aan dijken. Dat is veel: ongeveer 50 keer de afstand van Middelburg naar Groningen.

Er zijn ook duinen die ons beschermen. De duinen zijn in de loop van de eeuwen door de zee zelf gevormd uit zand, maar door een storm kan er toch weer zand verloren gaan. Daarom moeten ook de duinen goed bewaakt worden, zodat ze niet zwakker worden. In Nederland brengen we jaarlijks heel veel zand naar de kust, zodat de duinen sterk blijven en alleen maar sterker kunnen worden.

Het waterschap controleert en herstelt de dijken, duinen en kades. Als het herstel heel duur is, betaalt de regering meestal bij.

2 - De juiste waterstand regelen

Het gebied achter de dijken en duinen zijn de polders. Het is belangrijk om daar een goede waterstand te hebben. Er moet voldoende water in de sloot staan. Regenwater alleen is niet genoeg om ervoor te zorgen dat er altijd genoeg water is. Wanneer in de zomer langere tijd geen regen valt, verdampt het water in de sloten. Dan daalt ook de grondwaterstand en wordt het land droger. In perioden dat het heel veel regent, zouden de sloten kunnen vollopen, waardoor het heel nat wordt op het weiland of zelfs op straat.

Daarom heeft het waterschap hulpmiddelen (kunstwerken) om ervoor te zorgen dat er voldoende water is. Niet te veel en niet te weinig. Bij een tekort laat het waterschap water uit rivieren en kanalen naar de sloten en plassen van de polder stromen. Bij te veel water wordt het weer teruggepompt naar de rivieren of kanalen. De kunstwerken die het waterschap gebruikt om het water in en uit de polder te pompen, heten inlaten en gemalen. Om het waterpeil (de hoogte van het water) in een sloot of plas nauwkeurig in te stellen, gebruikt het waterschap stuwen en sluizen.

Het water in sloten en plassen wordt gebruikt voor verschillende functies: de natuur, industrie, recreatie en landbouw. Voor al deze functies is het belangrijk dat de waterstand een bepaald niveau heeft. Er moet voldoende water zijn, niet te veel en niet te weinig. Dit heet waterstandsbeheer of peilbeheer.

Het juiste peil is afhankelijk van een aantal zaken. Hoe wil je de grond gebruiken. We kijken dan naar het grondwater. Grondwater is het water dat in de grond zit en ongeveer de hoogte heeft van het slootwater. Meestal is het toch wat hoger, omdat er regen bij komt dat in de grond zakt. Uiteindelijk stroomt dat onder de grond weer naar de sloten toe. Je ziet ook grondwater als je ergens een gat graaft. Dan loopt dat gat vol water. Als het grondwater hoog staat, kan er goed gras groeien en kunnen er koeien grazen. Maar wil je er met een tractor overheen kunnen rijden, dan moet het ook weer niet te drassig zijn. Als je mais of graan verbouwt, moeten de wortels niet verdrinken in het grondwater, dus heb je weer een lagere waterstand nodig. Bij een huis moet de grondwaterstand lager zijn dan de vloer van de kelder of van de kruipruimte, anders is het te vochtig en komen er schimmels. Het kan dus ingewikkeld zijn. Het polderpeil kun je op een bord aflezen. Dat noemt men een peilschaal.

Men denkt nu anders over de waterstand dan vroeger. Vroeger pompte men met een gemaal of met kleine molentjes de stand van het grondwater naar het gewenste niveau (het peil) omlaag. Dan was de grond droog, maar dat had wel tot gevolg dat de bodem daalde. Als de bodem daalt, zit je zo weer bij het grondwater en moet je weer malen. Als je dat vaak doet, maal je jezelf naar beneden. Zo zei men dat vroeger.

Tegenwoordig doen we dat niet meer, want we willen niet dat ons land steeds lager komt te liggen. Dan moet je je tuin ophogen, de straten ophogen en de dijken versterken. Nu kijken we naar de waterstand in een gebied en passen daar het gebruik van de grond zoveel mogelijk op aan. Door de waterstand in de sloten, gemeentevijvers, singels en plassen op een bepaalde hoogte te houden, regel je het waterbeheer in het hele gebied.

Er kan ook zoveel regen in een keer vallen, dat de gemalen van het waterschap dat niet meteen kunnen wegmalen. Gemeenten en natuurorganisaties zorgen dan samen voor voldoende opvang van regenwater. In ons land zijn er bijvoorbeeld afspraken gemaakt over hoe vaak er wateroverlast mag ontstaan vanwege het overstromen van de sloten. Daarvoor moeten maatregelen worden genomen, zoals het aanleggen van ondergrondse waterbergingen. Daarin kan het teveel aan regenwater tijdelijk worden opgevangen. Je houdt het water dan even vast.

3 - Afvalwater zuiveren

Water is belangrijk voor ons en voor de natuur. Het schone drinkwater dat wij thuis gebruiken, komt niet van het waterschap. Dit water is veel schoner dan slootwater. Het wordt geleverd door een drinkwaterbedrijf dat heel zuiver en schoon water levert. In IJsselmonde komt dat van het bedrijf Evides.

Het waterschap zorgt ervoor dat alle sloten, vijvers en singels een goede waterkwaliteit hebben. In een sloot met een goede waterkwaliteit leven planten en waterdieren. Het water dat wij in huis gebruiken komt daar uiteindelijk terecht.

Wist je dat één persoon ongeveer 120 liter water per dag gebruikt? Dat is bijvoorbeeld water om de wc mee door te spoelen, water om te wassen en te douchen, water voor de vaatwasser en de wasmachine.

We gebruiken hier het drinkwater uit de kraan voor. Dit water gaat na gebruik, samen met het afvalwater van bedrijven en industrie en het regenwater dat in de straatputjes verdwijnt, naar het riool. Het rioolwater gaat in het gebied waar jij woont naar één van de 20 rioolwaterzuiveringen van het waterschap Hollandse Delta.

Het waterschap zorgt er vervolgens voor dat het afvalwater van burgers en bedrijven wordt schoongemaakt. Je herkent zo'n waterzuivering vaak aan de grote ronde bakken waar vuil van het water wordt gescheiden. Na het zuiveren is het water weer zó schoon dat het in het oppervlaktewater (sloten, plassen en rivieren) kan worden geloosd. Zo houdt men de kwaliteit van dat open water op peil. Gezuiverd afvalwater is dus geen drinkwater! Er zitten dan nog stoffen in die slecht kunnen zijn voor de gezondheid.

De kwaliteit van het water is erg belangrijk. Van drinkwater is dat vanzelfsprekend. Dat is gezuiverd en komt uit de kraan. Maar ongezuiverd water is overal. Denk eens aan de rivieren die ons land vanuit België, Frankrijk en Duitsland binnenkomen. Dat is niet altijd zo schoon als het zou moeten zijn. Er is een Europese afspraak dat over tien jaar bijna al het water een goede waterkwaliteit moet hebben.

4 - Zwemwater

In Nederland zwemmen we meestal in zwembaden, maar er kan ook worden gezwommen in natuurlijk zwemwater. Dat zijn kanalen, rivieren en plassen en natuurlijk ook de zee. Er zijn in Nederland ongeveer 700 officiële zwemplaatsen, die geen zwembaden zijn. Dat water kan vervuild zijn door bijvoorbeeld afval, mest of dode vissen. Daarom moeten deze plaatsen gecontroleerd worden. De meeste hiervan worden gecontroleerd door de waterschappen: zij beoordelen of het wel veilig is om in dit water te zwemmen. Voor de waterkwaliteit van het zwemwater is er zelfs een Europese richtlijn, een soort wet dus. Die moet ervoor zorgen dat er in heel Europa schoner zwemwater en ook goede voorlichting voor zwemmers komt.

